



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Casvum Conscientiæ

Continens Praxim exactissimam De Censvris Ecclesiasticis, Aliisque
Poenis, & Canonicis impedimentis, in Septem Libros distributus ...

Sayer, Gregory

Venetiis, 1627

Cap. j. De origine, & antiquitate Bullae C[o]enae Domini, & an iuris, vel
hominis sententiae sint.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13883

Ad cap. 17. nu. 7. eod. lib. 2. Adde Cur. n. hoc non licebit in cenſuris, ſi hoc idem conceditur in Sacramentis, quæ licet non poſſunt conferri ſub conditione vera, & ſuſpenſiva, puta, ſi hoc feceris, vel non feceris, abſoluo te, ſed ſic ſub conditione de præterito, & impropria, nec ſuſpenſiva, puta, ſi non es baptizatus, baptizo te; ſi non es abſolutus, abſoluo te; ſi quæ confiteris peccata ſunt, ab-

ſoluo te; qui ſunt modi uſitati, & liciti, quando quis habet dubium facti, vel iuris circa materiam, perſonam, & ſimilia; vt notat poſt alios Bartol. Med. lib. 2. c. 12. poſt princ. pag. 251. & Suar. tom. 4. diſp. 26. ſect. 6. Cur & hoc non licebit in abſolutione cenſuratum, ubi enim eadem, & maior ratio uiget, idem etiam ius ſtare non prohibetur, iuribus uulgatis.

Finis Secundæ Libri.

D E
EXCOMMUNICATIONIBVS
IN IURE LATIS,

ALIISQVE CONSTITUTIONIBVS
PONTIFICIIS.

Liber Tertius.

P R Æ L V D I V M.

Auctores Bullam Cœnæ, eiusque, & alias iuris ſententias, & Cenſuras,
aut obiter, aut ex profeſſo explicantes.



De Excommunicationibus tam in Bulla Cœnæ, quam in iure contentis tractant Paludanus 4. diſt. 18. q. 3. per totum. Hoſtienſis in Summa lib. 5. ſub titulo de ſententia excomm. Innocentius Papa 2. IV. Panormitanus, Marianus Socinus, & alij communiter in explicacione eiusque tituli. Ioannes de Friburgo in Summa confeſſorum, lib. 3. tit. 33. a queſt. 34. & deinceps. Summa Aſenſis par. 2. lib. 7. tit. 3. Summa Piſanella in uerbo excommunicatio. 1. Summa Angelica. uerb. eod. 5. 6. & 7. S. Anton. par. 3. tit. 25. Sylueſter in ſumma uerbo. excommunicatio. 6. 7. 8. & 9. Taberna uerb. eod. 5. 6. & 7. Caietanus in ſumma uerbo. excommunicatio per totum. Martinus Ledſmus in 2. 4. queſt. 26. artic. 2. Martin. Nauar. in Manuali, capit. 27. a num. 49. & deinceps.

Gregorius Tholoſanus in Syntagmate iuris. par. 3. tit. 31. c. 9. Alphoſus Pinaldus in ſuo Candelabro aureo, par. 2. Iacobus de Graſſis par. 1. deciſ. lib. 4. ſumma Corona par. 3. c. 10. Coſmus Philiaebus de officio Sacerd. par. 1. lib. 4. cap. 30. 31. & 32. Sebaſt. Medices in ſua ſumma Capitalium peccatorum. q. 78. Card. Tolet. in ſumma inſtr. Sacer. in fine, & alij recentiores.

S V M M A R I V M.

- 1 Excommunicationum numerus in iure quiſnam ſit.
- 2 Excommunicationum, quedam reſeruaſunt, & quedam non.
- 3 Diuiſio huius libri tertij, & partes eius.

- 1 **D**e plurimæ ſint, ac ferè innumerabiles excommunicationes in iure late, vt colligitur ex Hoſtienſ. lib. 5. tit. de ſent. excom. num. 3. §. Quia poſſit, qui enumerat triginta tres caſus ex Decreto, & Decretalibus uſque ad tempora ſua, & ex Gloſ. in cap. Eos. qui in uerbo Canonis, de ſent. excom. lib. 6. ubi reſert triginta duas latas per ſolos textus ſexti, & Gloſ. in Clem. 1. in uerbo excommunicationis ſententia. de ſentent. excom. ubi reſert quinquaginta latas ipſo facto per ſolas Clementinas, & poſtea mirum in modum earum numerus auctus ſit, ita vt vix certus aliquis numerus exprimi poſſit, quatum aliquæ Summo Pontifici reſeruantur, aliquæ uerò ſolis epiſcopis, quedam uerò nulli reſeruate ſunt, nos ad omnem confuſionem tellendam in eis reſcendis, & explicandis hunc ordinem ſeruabimus.

- 2 *Vt primo* enumeremus illas quæ in Bulla Cœnæ Domini continentur, quæ ceteris omnibus ſunt magis reſeruate, & timendæ magis.
 - Secundo*, quæ in iure expreſſe ſunt;
 - Tertio*, quæ in Extrauagantibus iuri inſertis;
 - Quarto*, quæ in Extrauagantibus necdum in ius relatis reſeruantur.
 - Quinto*, & poſtremo, quæ nulli reſeruantur.

De origine, & Antiquitate Bullæ Cœnæ
Domini; Et an iuris, vel hominis
ſententiæ ſint. Cap. I.

S V M M A R I V M.

- 1 Bullæ Cœnæ Domini origo, & antiquitas, ex Soti, & Cardinalis Toleti ſententia.
- 2 Soti, & Toleti opinio de Bullæ Cœnæ antiquitate, ab auctore reſellitur.
- 3 Proceſſus ſolemnes, quibus anni temporibus olim a ſummis Pontificibus fieri ſolebant.
- 4 Proceſſus ſolemnes, contra quas perſonas antiquitus fieri conſueuerunt.
- 5 Proceſſus Cœnæ Domini, unus ex tribus antiquiſſimis, ſed in anuo fieri ſolit.
- 6 Proceſſus cœnæ Domini, omnia quinque in antiquis proceſſibus incluſa, continet.
- 7 Bulla cœnæ Domini, non ſolum Martino V. ſed etiam Clemente V. antiquior eſt.
- 8 S. Thomas de Aquino, temporibus Vr bani IV. & Clementis IV. floruit.
- 9 Regule Cancellaria, Canones Curia, nunquam appellari ſolent.
- 10 Proceſſus Bullæ cœnæ Domini a quinquaginta ſummis Pontificibus, per trecentos annos ſummo iudicio reuocatus quotannis eſt.
- 11 Heretici, falſè Eccleſiam, & Summos Pontifices, ſententiat, & crudelitatis accuſant.

Bal.

- 12 Bulla cœnæ Domini, an iuris, vel hominis sententias continet.
- 13 Excommunicationes ab homine, vel a iure latae, qualiter inter se differant.
- 14 Syluestri, & aliorum opinio de sententijs Bullæ cœnæ Domini.
- 15 Soto, & quorundam aliorum iudicium, de sententijs in Bulla cœnæ Domini contentis.
- 16 Bulla omnes cœnæ Domini, ante Gregorium XIII. tam firmæ hominis sententiæ, ac sunt Regulae Cancellariæ, non fuerunt.
- 17 Bulla cœnæ Domini post Clausulam a Gregorio XII. additam mediâ inter iuris, & hominis sententias dici possunt.
- 18 Bulla cœnæ Domini absolute & simpliciter sententias hominis, & non iuris continet.
- 19 Bulla cœnæ Domini sententias incurrens, etiam mortuo Papa, qui eas tulit, excommunicatus manet.
- 20 Titulus ille, Bullæ cœnæ Domini Martini V. præfixus, [Alperpetuam rei memoriam], quid significet.
- 21 [Constitutionis] vox in fine Bullæ cœnæ Domini Martini V. posita quid importet.

A Nequam verò excommunicationes in Bulla Cœnæ Domini contentas, in particulari exponamus, nonnulla prius explicanda sunt, quæ non parum ad ipsius Bullæ notitiam, & cognitionem spectare videntur; Quorum nonnulli enim sunt, inter quos est Dominicus a Soto, qui in 4. distinct. 22. quest. 2. artic. 3. Conclus. 3. quem secutus est Cardinalis Toletus in Explicatione Bullæ Cœnæ Domini, in principio, versic. *Quoad secundum*, existimantes Bullam Cœnæ Domini non esse rem vique adeo antiquâ, sed cepisse tempore Martini Papæ V. circa annum Domini 1420. quo tempore Bohemorum hæreses in Concilio Constantiensi fuerint damnata: id quod non alia ratione probant, quam quia Sanctus Thomas, & alij Scholastici scriptores antiqui nullam eius mentionem fecerint.

2 Ceterum dubium esse non potest, quin longè antiquior sit, cum Clemens Papa V. qui vt historie tradunt, creatus fuit Pontifex anno Domini 1305. mortuus autem est anno 1315. in Clem. 1. de iudicijs aperte testatur consuevisse Romanos Pontifices solemnibus quibusdam anni diebus, Generales quosdam Processus facere. Quorum loco glin verbo *Solemnibus*, dicit præcipue de his processibus notat;

5 *Primum est*, Quibus in solemnitatibus fieri consueverint, nimirum ter in anno, in die Iouis Septimanæ Sanctæ, & in die Ascensionis Domini; & in die dedicationis Basilicarum Petri, & Pauli, quæ celebratur de mense Nouembris, in octaua Beati Martini Episcopi, cuius etiam trine solennis excommunicationis singulis annis meminit Panor. in c. Excommunicationi, numero primo, de raptor. incid. & violat. Eccles.

4 *Secundum est*, in d. Clem. 1. in verbo *Generales*, contra quas personas consueverint fieri huiusmodi Processus; sicbant autem præcis illis temporibus contra quinque genera personarum; Primo, contra hæreticos, & eis credentes. *Secundo*, contra eos, qui Sarraenis merces prohibitas portabant. *Tertio*, contra Piratas. *Quarto*, contra exigentes, vel imponentes noua pedagia. *Quinto*, contra falsarios literarum Apostolicarum. Postea vero temporis processu, cum iam satis vbique divulgatus esset rumor horum Processuum, desierunt tam frequenter fieri, & cepit in vltimo Processus semel tantum in anno, id quod Cardinalis, in cap. *Quod olim*, de iudic. suo tempore obseruatum fuisse dicit; & idem fatetur S. Anton. 3. part. tit. 25. ca. 7. vbi refert hoc etiam in vtu fuisse tempore Martini Papæ V. cuius Processum ibi refertens, simul affect hunc titulum *Processus annualis, qui fit annuatim in Curia in cœnâ Domini*.

5 *Quo* vero Processus hic, quem dicimus fieri solitum

semel in anno in Cœnâ Domini, vnus ex illis antiquissimis sit, qui ter in anno fieri solebât, manifestum est, tum ex ipso nomine *Cœnæ Domini*, tum etiam ex materia ipsa, quæ in illo continetur, continet enim omnia illa quinque, quæ antiquissimis illis Processibus continebantur, vt constat, & colligitur ex annotationibus in d. Clem. 1. de iudic. in margine additis, ad verb. *Generales*, ex Gregoriana editione; Quibus postea crescente quotidie malitia hominû, aliæ etiam excommunicationes successiue per consequentes Romanos Pontifices, Martinum V. & Paulum II. Sixtum IV. in Extrauagant. *Et si Domini gregis*, Leonem X. Paulum III. Iulium III. Paulum IV. Pium V. Gregorium XIII. & alios vsque ad Clemetem VIII. cuius Bullam exponemus, additæ sunt.

7 *Hinc* constat antiquiorem esse Bullam hanc Martino V. immo etiam antiquior est Clemente V. & facile probari poterit antiquiorem esse Urbano III. & Clemente IV. qui sederunt circa annum Domini 1261. sub quibus floruit S. Thom. Aquinas; Siquidem Hostiensis qui fuit contemporaneus S. Th. & illo paulo antiquior, (floruit enim sub Innocentio IV. & Alexandro IV. Pontificibus, Anno Domini 1254.) in titulo De crimine falsi, lib. 5. §. Qualiter committatur, vers. *Potro*, expressè meminit huius Processus, dum in vers. *Quinto* dicit. *Sed hodie* id est, suotempore, præceptum est, quod in literis Domini Papæ nec in magno, nec in medio audeat quis manum apponere, etiam literam vnicam, vel punctum vnicum corrigendo, exceptis officialibus, quibus hoc est commissum, alioquin manum apponens ex Canone lato in Curia, ipso facto sententiam excommunicationis incurrit, quæ non potest per aliquem citra sedem Apostolicam relaxari. Hactenus Hostiensis, vbi nomine *Canonis Curia*, nihil propabilius, aut verisimilius intelligi potest, quam iste *Processus Curia*. Nam si intelligamus *Regulas Cancellariæ*, illæ nunquam vocari solent *Canonis Curia*, sed *Canon simpliciter*, vel *Canon Apostolicus*: Hic autem Processus semper, & propriè vocatur *Processus Curia*: Immo antiquitus, quando fiebat sæpius in anno, aliud nomen habuit, quam *Processus Generalis Curia*, vnde & *Canonis* in illo contenti *Canonis Curia* vocabantur; Tunc enim, propriè Bulla Cœnæ Domini vocari non poterat cum non solum in die Cœnæ Domini, sed in alijs etiam solemnibus diebus promulgari solita fuerit, vt ex his, quæ diximus manifestum est.

10 *Hinc* etiam constat, quare auctoritatis sit *Processus* hic qui cum a tam multis Romanis Pontificibus, nempe a quinquaginta, & per trecentos annos, tam serio, tamque diligenter annis singulis renouatus, & tam maturo iudicio, & consilio actus sit, & etiam a talibus Summis Ecclesie Pontificibus & Pastoribus, & inter quos multi fuerunt Sanctissimi, doctissimi, mansuetissimi, & omnibus partibus ad Apostolatam requisitis absolutissimi, necessatio fatendum est, Processum ipsum & equum, iustum & rationabilem esse, & ab omnibus Christi fidelibus honorandum simul ac summo opere formidandum: vt propterea immerito nostri temporis hæretici, contra Ecclesiam, & summos Pontifices conuerti soleant, quasi precipitanter tam graues censuras inuexerint, cum vt iam diximus, manifestum sit Summos Pontifices, tanquam vigilantissimos, & prudentissimos Ecclesie Pastores, non nisi serio, & maxima cum maturitate, & consilio hactenus processisse.

12 *Hæc* cum in confesso sint apud omnes Orthodoxos, controuersum tamen est inter eos, An sententiæ in Bulla Cœnæ Domini contentæ iuris, an vero hominis sint, id est, an dicendæ sint esse a iure, vel ab homine. Nam vt latius in præcedentibus libris expositum a nobis est, excommunicationes & a iure, & ab homine ferri possunt, & solent. A iure sunt, quæ in Canone, aut statuto aliquo Ecclesiastico continentur; Ab homine vero sunt, quæ ab homine & Iudice Ecclesiastico fulminantur.

13 *Est* enim differentia inter huiusmodi excommunicationes, quod excommunicationes hominis cum suo auctore pereunt, hoc est mortuo illo, qui fulminauit excommunicationem, aut deposito ab officio, excommunicatione ab eo lata cessat.

fat; excommunicationes verò a iure latae manent etiam mortuo conditore earum, & perpetuae firmitatis robur conſeruant, nec vnquam ceſſant, niſi vel contraria conſuetudine præſcripta, ſufficienti annorum tempore, quæ eſt tacita quedam reuocatio; vel per expreſſam reuocationem legislatoris, aut alterius ſupremi principis, poteſtatem reuocandi habentis. Cuiusrei explicatio plurimum prodeſt, vt intelligamus, quidnam de præterita Bulla cenſendum ſit, poſtquam noua fuerit promulgata; & quid etiam dicendum ſit, quando Romanum Pontificem paulo poſt editam Bullam mori contingeret. Si enim a iure ſunt, ligant incidentes in eas mortuo etiam conditore; Sin autem ab homine ſint, Sede vacante non ligabunt.

14 *In quare ſylueſt. in verbo, excommunicatio, 7. numero ſep. uageſimo ſexto, verſic. Trigeſima prima, loquens de Bulla Cœne Martini V. ait eſſe ſententias iuris; id quod probat, tum ex titulo Bullæ præfixo, qui eſt, Ad perpetuam rei memoriam, ergo eſt perpetua, & vim iuris habet; tum ex ſine eiſdem Bullæ; vbi Martinus V. ſuum Proceſſum appellat Conſtitutionem, nomen autem Conſtitutionis ius denotat. Hinc etiam ſententiam amplexus eſt Nauarr. in Manuali Latino, in explicatione Bullæ Cœne Domini Gregorij XIII. promulgatæ anno Domini 1583. eo quod in ea addita ſit extenſio quedam durationis earum, vt patet num. vigeſimo primo eiſdem Bullæ his verbis; *volentes præſentes, ac omnia, & quacunq; his literis contenta, quouſque alij huiſmodi proceſſus a nobis, aut Rom. Pontif. pro tempore exiſtente, ſiant, aut publicentur, durare, ſuoſque effectus omnino fortiri, quæ etiam verba in Bulla Clementis Papæ VIII. promulgata anno Domini 1598. habeantur.* Ex quibus patet, Bullam hanc non finiri cum morte Papæ, ſed durare vique ad nouam Bullam ſucceſſoris; & ideo eſt ius, quod cum morte conditoris non finitur. Eodem ſententiam defendunt Barthol. Vgol. de cenſur. Eccleſ. Tab. 1. cap. 9. §. 4. numero quarto, & Summa Corona de excommunicat. part. 3. cap. 10. numero quarto, & Martinus Alphoſus de Vualdo in Candelabro de excommunicat. numero 54. & in explicatione Bullæ Cœne, numero 129. qui docent eſſe ſententias iuris poſt Bullas Pij V. Gregorij XIII. & Sixti V. cum hi omnes Bullæ ſententias eo vique valere voluerint, quouſque ſucceſſor creatus alias tuliffet.*

15 *Alij vero, vt Sotus 4. diſtinct. 22. queſt. 2. artic. 3. poſt Concluſ. 5. docent eſſe ſententias hominis, & ſimiles eſſe regulis Cancellariæ, quæ cum morte Pontificis expirant, & idem olim docuit Nauarr. in Manua. Hispanico cap. 27. numero 74. vt ipſemet teſtatur in Man. Latino cap. 27. numero ſeptuagefimo ſexto, dum Bullam Iulij III. explicaret, quam etiam ſententiam amplexus eſt Cardinalis Tolerus in explicatione Bullæ Cœne Domini, in ſine proemij. in qua re hæc dicenda ſunt.*

16 *Primum eſt, Bullas omnes Cœne Domini ante Gregorium XIII. in quo & priores ipſius Greg. XIII. Bullas, non ſolum non fuiſſe ſententias iuris, ſed etiam non fuiſſe ita firmas ſententias hominis, vt ſunt Regulæ Cancellariæ, & hoc etiam includendo Bullam Martini V. contra Sylueſtrum, & Bullam Pij V. contra Vgolinum. Et quidem non fuiſſe ſententias iuris inde oſtenditur, quia ius ſemel conditum non ceſſat obligare, niſi vel alio iure expreſſe reuocetur, vel contraria conſuetudine; At verò obligatio Bullæ hoc ipſo ceſſabat, quod Proceſſus nouus fiebat, ſine vlla veteris Bullæ reuocatione. Vnde nulla ratione ſententiæ iuris ſunt. Sed neque fuerunt tam firmæ ſententiæ hominis, ac ſunt Regulæ Cancellariæ, quia hæc ex ſua natura durant ſaltem per vitam Pontificis; Bullæ verò iſtæ ad ſummum per annum durabant, vt patet, primo ex ipſomet titulo earum, vocabantur enim *Proceſſus annuales*, eo quod ſingulis annis de nouo promulgabantur, & antiquæ obligare deſinebant; Secundo, quia neque antiquitus, Proceſſus illi per annum durabant, cum ter in anno promulgati fuerant, & ſi ante annum Pontifex expiraſſet, ipſi ceſſabāt, vt ex eo conſtat, quia quod nunc obligent poſt mortem Pontificis, ſolum habent ex illa Clauſula 21. per Gregorium XIII. de nouo addita.*

17 *Secundum eſt. Per hanc Clauſulam a recentioribus Pon-*

tific. de nouo additam, ſententiæ Bullæ aliquid iuris acceperunt, vnde dici poteſt mediæ eſſe Bullæ ſententias inter iuris, & hominis ſententias. Ex eo enim, quod durant poſt mortem Papæ, vique ad nouos Proceſſus, vel eiſdem Pontificis, vel ſucceſſoris, participant cum ſententiæ iuris, quæ durant poſt mortem auctoris; Quia tamen non durant ſimpliciter poſt mortem auctoris, ſed ſolum ad tempus determinatum, nimirum, vique ad nouos proceſſus, non ſunt ſententiæ iuris abſolutæ, vnde, & nunc ceſſant abſque vlla reuocatione Bullæ veteris ſententiæ, quod Proceſſus de nouo fiat. Quia verò parum participant de natura iuris, & multum de natura ſententiæ hominis, dici poſſunt, quamuis minus propriè, ſententiæ quedam mediæ inter iuris, & hominis ſententias.

18 *Tertium eſt, Sententiæ Bullæ Cœne Domini abſolutæ & ſimpliciter ſententiæ hominis dicendæ ſunt, & non iuris, etiam poſt hanc Clauſulam 21. de nouo ſuper additam a recentioribus Pontificibus. Ratio eſt, Primo, quia etiam re nouiſſimæ Bullæ vocantur adhuc, & verè ſunt *Proceſſus*, ſententiæ autem in *Proceſſu* fulminatæ, non ſunt iuris, ſed hominis. Secundo, quia etiam hodie per nouæ Bullæ promulgationem veteris Bullæ obligatio ceſſat. Tertio, Quia etiam ſi iſtis ſententijs per hanc Clauſulam addita ſit aliqua maior firmitas, & duratio, illa tamen tam modica eſt, & ita limitata, vt non mereatur nomen ſententiæ iuris, nec talis eſt, qualis ſententiæ iuris competit.*

19 *Quartum eſt, Quamuis hominis ſententiæ ſint, qui tamen ſemel in has ſententias inciderunt, etiam mortuo eo, qui eas tulit, excommunicati ſunt, quouſque ab habente poteſtatem abſoluantur, vt DD. communiter tradunt.*

20 *Ex his facile diluuntur quæ pro Sylueſtri ſententiâ ſunt allata: Illa enim particula, Ad perpetuam rei memoriam, non eſt poſita ad dandam Bullæ illi perpetuam firmitatē, ſed ſolum ad dandam ei perpetuam memoriam apud homines, præſertim in deſertationem ſchiſmatis Petri de Lina, qui cum ſuis fautoribus ibi excommunicatur. Quando autem Pontifex Bullis ſuis perpetuam firmitatem dare intendit, alio modo ſolet illam explicare, dicendo, Hac perpetua Conſtitutione, ſeu hac perpetuo valitura Conſtitutione, & ſimilibus modis. Neque valet, quod ex ſine eiſ-*

dem aſſert, ex vi nominis huius, Conſtitutionis, quæ vox ibi lata ſignificatione ſumitur: prout omnè ſiue iuris ſiue hominis ſententiam denotat, alioquin enim in eodem proceſſu implicatio foret, cum ipſo principio dicitur eſſe *Proceſſus annualis*: at tam ratione proceſſus, quam ratione temporis annualis, veram conſtitutionem iuris eſſe repugnat. Illa verò Clauſula 21. a recentioribus Pontificibus addita, qua Nauarr. ſuam opinionem probat, ſolum oſtendit ſententias has aliquid iuris participare, quamuis ſimpliciter hominis ſententiæ dicendæ ſint, vt ex dictis manifeſtum eſt.

Notabilia quedam ad meliorem Bullæ Cœne Domini intelligentiam.

Cap. II.

S Y M M A R I V M.

- 1 *Bulla Cœne Domini multa à conſeſſarijs conſideranda continet.*
- 2 *Bulla Cœne Domini excommunicationes omnes, quas complectitur, Papæ reſeruat.*
- 3 *Bulla Cœne Domini varijs temporibus aduerſis Summis Pontificibus mutata eſt.*
- 4 *Bulla Cœne Domini, per additionem, quot modis variari ſoleant.*
- 5 *Bulla Cœne Domini, per ſubtractionem, qualiter immutari ſoleant.*
- 6 *In omni Bullæ Cœne ſingulis Clauſulis, & perſona, & actio nes præcipuè conſideranda ſunt.*